Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry

Kirjallinen asiantuntijalausunto

Maa- ja metsätalousvaliokunta
00102 EDUSKUNTA
mmv@eduskunta.fi

Asia: 55-valmiuspaketti komission tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta

MTK ry. kiittää eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokuntaa kutsusta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto komission 14.7. julkaisemasta valmiuspaketista / E 97/2021 vp.

Yleiset kommentit:

MTK pitää erityisen tärkeänä lähtökohtana korostaa perusmuistion sanoin sitä, että *EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla* ennen vuotta 2050. MTK on ilmasto-ohjelmassaan (2018) korostanut *kunnianhimoista kansainvälistä ilmastopolitiikkaa*. MTK muistuttaa, että Suomi on saavuttamassa 15 vuoden etuajassa ilmastoneutraalisuuden, mikäli hallituksen asettama tavoite toteutuu. Tämä on otettava huomioon lakipaketin jatkoneuvotteluissa ja siten, että paketti on reilu sekä EU:n sisällä että jäsenmaiden välillä, kuten komissaari Timmermans sanoi paketin julkistustilaisuudessa 14.7.2021 *("The package needs to be fair, fairness within EU and fairness between Member States").* MTK muistuttaa, että *erityisen suuri epäreiluus on taakanjakosektorin BKT/asukas -jakotapa*, kun tavoitteita asetetaan jäsenmaille. Tätä epäkohtaa Suomen kannassa tulisi voimakkaasti korostaa.

Edellä mainituista lähtökohdista MTK ottaa kantaa tässä lausunnossa erityisesti ja konkreettisimmin taakanjako- maankäyttösektoreita koskeviin esityksiin. Lisäksi lausuntoon on kirjattu uusiutuvan energian, hiiliviljelyn ja hiilitullimekanismien osalta kannanotot, jotka täsmentyvät yksityiskohtien tarkentuessa.

MTK:n positio 55-valmiuspakettiin:

Ydin: MTK on sitoutunut Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteisiin. EU:n ilmastopolitiikka on saatettavissa Pariisin ilmastosopimuksen mukaiselle uralle vain siten, että jokainen jäsenmaa hoitaa vastuunsa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei yksikään jäsenvaltio ei laita päästöjään muiden jäsenmaiden kuitattaviksi. Tämän on oltava perusperiaate jatkoneuvotteluissa Fit for 55 % -paketissa, jossa Suomen valtiolle on asetettu yksi EU:n tiukimmista tavoitteista niin LULUCF- kuin ESR-politiikassakin. Suomi tekee oman reilun osansa EU:n yhteisestä ilmastopolitiikasta esitetyillä tavoitetasoilla, eikä lisäkiristyksiä tule kohdistaa Suomeen.

- MTK korostaa, että ollakseen reilu maanomistajille, jäsenmaille ja luonnolle, Fit for 55 % -ilmastopaketin toimeenpanon tulee perustua 1) luonnontieteellisiin kriteereihin ja 2) kansalliseen laskentaan päästöistä ja poistumista (hiilensidonta). Taakanjako ei saisi perustua BKT/asukas jakotapaan vaan päästövähennysten kustannustehokkuuteen.

- MTK muistuttaa, että ilmastotoimenpiteiden tulee olla ennakoitavia ja pitkäjänteisiä. Politiikan painopisteen tulee olla esitetyn maankäyttösektorin laskennan lisäksi selkeästi fossiilisten

päästöjen vähentämisessä. Nielujen rooli on tasapainottava ja siinä aktiivisen metsien hoidon merkitys tulee nähdä ratkaisuna.

- MTK ei kannata kokonaiskunnianhimon korottamista LULUCF-sektorilla yli 310 Mt CO2-ekv yhteisenä vuositason nieluna aikajanan päässä. Näin siksi, jotta tavoite on realistinen ja päästöjä tuottavilla sektoreilla panostetaan päästöjen vähennyksiin.

- MTK on avoin tarkastelemaan maatalouden nykyisin taakanjakopäätöksessä laskettujen kasvihuonekaasujen (metaani ja dityppioksidi) sisällyttämistä samaan pilariin muiden maankäyttöön liittyvien kaasujen kanssa (hiilidioksidi), jos se tehdään kansallisesti ja brutto-netto-laskentaan perustuen. Tällöin muodostettaisiin koko maankäyttösektorin kaikki kaasut kattava AFOLU-pilari (Agriculture, Forestry and Other Land Use).

1) Taakanjakoasetus ESR

Taakanjakoasetuksen tarkennuksessa on tarkoitus vähentää rakennusten, liikenteen, maatalouden, jätehuollon ja pienteollisuuden päästöjä 40 % vuoteen 2030 mennessä vuoteen 2005 verrattuna. Komissio esittää edelleen taakanjaon kriteeriksi BKT/asukas, mikä asettaa Suomen kärkeen eri jäsenmaiden päästövähennystavoitteissa.

- Suomelle esitetään BKT/asukas jakotavalla 50 % päästövähennyksiä vuoteen 2030 mennessä, aiemman 39 %:n sijaan. BKT/asukas jakotavalla Suomelle tulee päästöjen pienestä koosta riippumatta EU:n tiukimmat tähän ilmastopolitiikan raamiin otettavat tavoitteet. MTK korostaa, että tämä on epäreilua: Ilmastopolitiikan panokset tulisi kohdentaa sinne, missä niillä saadaan suurin päästövähennys aikaan suhteessa käytettävään rahaan.

- MTK muistuttaa, että maataloudelle kohdistuu kohtuuttomat paineet vähentää päästöjä pienenevässä taakanjakosektorissa päästökaupan laajentuessa liikenteeseen ja rakennuksiin. Lähtökohta on epäreilu myös tietovajeen vuoksi: esimerkiksi maatalouden dityppioksidipäästöjen arvioinnissa on suurta epävarmuutta, jota tutkimus parhaillaan pyrkii tarkentamaan.

Komissio esittää AFOLU-tarkasteluun siirtymistä 2030 jälkeen.

- AFOLU-pilaria muodostettaessa on ensisijaisen tärkeää, että laskenta ja raportointimenettelyt toteutetaan kansallisesti brutto-netto-menetelmällä, eikä EU:lle aseteta yhteisvastuullisia tavoitteita. MTK haluaa kaikin tavoin välttää tilanteen, jossa poliittisella päätöksellä suomalaisten metsänomistajien metsänkasvatus toimillaan aikaansaamaa merkittävää nielua laskettaisiin heistä riippumatta jonkin muun eurooppalaisen päästöjä aiheuttavan toimialan hyväksi ja vieläpä ilman korvausta.

- Laskennan ollessa kansallista, AFOLU antaa hyvät mahdollisuudet todentaa maatalouden ilmastotyöt, koska tällöin maatalouskaasujen lisäksi laskentaan otetaan hiilidioksidi ja myös sen sidonta (vrt. hiiliviljely). MTK muistuttaa kansallisen tutkimuksen merkityksestä, jotta 10 vuoden sisällä suuri tietovaje viljelyn maaperävaikutuksista eri ilmasto- ja maaperäoloissa saadaan kurottua umpeen.

- Oleellista on mahdollistaa lainsäädännön joustot siten, että luonnontieteellisin kriteerein todennettu maatalouden (netto)hiilensidonta maaperään ennen AFOLU-kautta voidaan ottaa huomioon maatalouden ilmastotoimissa. Tämä on oleellista hiiliviljely- ja hiilisertifikaattialoitteiden onnistumiseksi ja ilmastoystävällisten viljelytoimien todentamiseksi, kannustamiseksi ja kehittymiseksi.

2) Maankäyttösektori LULUCF

Komissio esittää, että aikaisemmasta vertailutasomenetelmästä luovutaan ja otetaan uudemmat raportoidut luvut käyttöön, ja esitetään laskennan tarkennusta luonnolliselle hiilensidonnalle ja päästöille.

- Esitys tukee EU:n ilmastopolitiikan uskottavuutta ja ohjausta Pariisin ilmastosopimuksen mukaiselle uralle, jossa päästöt ja nielut voidaan saada tasapainoon vuosisadan puoliväliin mennessä. MTK muistuttaa, että kansallisella tasolla toteutettava brutto-netto-laskenta ja maankäyttösektoria koskeva no-debit-säännön* mukainen tavoitteen asetanta on ainoa malli, jolla Suomi voi saavuttaa myös kansallisen 2035 hiilineutraliteettitavoitteensa. (*no-debit = ei-päästöjä eli päästöt kompensoidaan poistumilla/hiilensidonnalla)

- MTK tähdentää, että jos Suomi saavuttaa hiilineutraalisuuden 2035, eli päästöt ja poistumat ovat tasapanossa, Suomi on toteuttanut Pariisin sopimuksen mukaisen velvoitteen 15 vuoden etuajassa. MTK näkee, että tässä tapauksessa 2035 vuoden jälkeen lisäisiä toimia voidaan tehdä markkinaehtoisesti, eikä tämän ylittäviä lisävelvoitteita tule asettaa.

- Laskentaa on laajennettava siten, että ilmastopolitiikka vahvemmin kannustaisi käyttämään puutuotteita. LULUCF-asetuksen uudistettu HWP-artikla antaa mahdollisuuksia huomioida ilmastoedullisia toimia aikaisempaa paremmin.

3) Uusiutuvan energian direktiivi RED

Esitys on varsin biopolttoainevastainen, vaikka EU:lla ei ole realistisia mahdollisuuksia päästä olemassa oleviinkaan uusiutuvan energian tavoitteisiin ilman kasvavaa bioenergiaa. Teknologianeutraalisuudesta esityksessä ei juuri mainita. Esitys sisältää valtavasti yksityiskohtia, jotka avaavat vasta toimeenpanovaiheessa olevan uusiutuvan energian direktiivin eri osia. Esimerkiksi erilaisten biopolttoaineidenkestävyyskriteerien osalta esitys sisältää epäselviä avauksia. Esityksen vaikutusarviot niin olemassa olevien sääntelyinstrumenttien toimivuuden kuin aloitteella tavoiteltujen hyötyjen osalta ovat joko vajaat tai niitä ei ole tehty lainkaan.

- MTK muistuttaa, että direktiivissä on oltava tilaa jäsenmaiden ratkaisuharkinnalle ja lainsäädännön on kunnioitettava periaatetta, että jäsenvaltio voi jatkossakin valita energialähteensä.

- Esityksen merkittävimmät riskit maanomistajille sisältyvät kestävyyskriteerien NO-GO-alueiden mahdolliseen laajenemiseen aikaisemman lainsäädännön yli. MTK näkee mahdollisena riskinä, että orgaanisilla mailla tuotetun biomassan hyödyntäminen voidaan katsoa kestämättömäksi, mikä jarruttaisi mm nurmien ja lannan hyödyntämistä paikallisesti biokaasutukseen tai normaalia puunhankintaa turvemailta. Tämä on estettävä.

- MTK muistuttaa, ettei hakkuita tehdä pelkän energiapuun takia vaan metsähoidollisista syistä ja laadukkaan puun kasvattamiseksi teollisuuden jalostukseen.

4) Hiiliviljely CFI

Hiiliviljelyllä tarkoitetaan komission mukaan maataloustoimintaa, jossa tilatasolla, ilmastonmuutoksen hillintään tähdäten, hallitaan hiilivarastoja, -virtoja ja kasvihuonekaasuja, sisältäen sekä maaperän että karjan. Hiiliviljelyn avulla on tarkoitus lisätä hiilensidontaa ja vähentää päästöjä. MTK:n ja SLC:n maaperäohjelma (www.mtk.fi/maaperaohjelma) linjaa, että hiiliviljelynä tulee nähdä kaikki viljelytoiminta, joka pyrkii lisäämään maan hiilipitoisuutta tai vähentämään maan multavuuden katoa.

- MTK korostaa, että ruoantuotannon ulkopuolelle jäävien hiiliviljelytoimenpiteiden, kuten turvepeltojen ennallistamisen, lisäksi ruuantuotantoa turvaavat hiiliviljelyn menetelmät tulisi näkyä hiiliviljelyn keinojen valikoimassa, ja niitä tulisi yhtä lailla kehittää.

- Hiiliviljelytoimet rinnastetaan usein erillisiksi toimiksi ruuantuotannosta ja laadukkaan sadon tuottamisesta. MTK näkee, että hiiliviljelyyn tulee sisällyttää yleisesti tuottavan maan hoito ruuantuotannossa, eikä rajata käsitettä eloperäisten maiden vettämiseen, kosteikkoviljelyyn tai viljelemättömyyteen tai kesannointiin hiilinurmina, jotka voivat parhaimmillaan toimia osana viljelykiertoa pellon tuottokyvyn eli hiilensidonnan parantamisessa.

- MTK muistuttaa, että ennen uutta lainsäädäntöä hiiliviljelystä tutkimuksella on varmistettava peltojen hiilensidonnan mahdollisuudet ja päivitettävä maaperän päästökertoimet, jotka eivät toistaiseksi huomioi riittävästi maaperän eri käsittelyitä viljelyssä (muokkaus, kasvipeitteisyys) tai satotasoa eri maalajeilla.

- Taakanjakosektorin maatalouskaasujen (metaani ja dityppioksidi) päästöt ja maankäyttösektorin hiilidioksidin päästöt ja sidonta on otettava huomioon hiiliviljelyyn viittaavien toimenpiteiden ohjauksessa.

5) Hiilitullit CBAM

Hiilirajamekanismit tai -tullit ovat tuontituotteesta perittävä tullimaksu tuotteen saapuessa tullialueelle, tarkoituksena estää hiilivuotoa tai painostaa muut maat mukaan päästökauppaan tai muihin ilmastotoimiin. Hiilivuoto käsitteenä kuvaa tilannetta, jossa kireän ilmastopolitiikan takia tyypillisesti raskaan teollisuuden investoinnit sijoittuvat maahan, jossa ilmastopolitiikka on löysempi. Hiilivuodon estämiseksi komissio esitti hiilitulleja teräksen, alumiinin, sementin, sähkön ja lannoitetypen tuonnille. Von der Leyenin komissio on alusta asti pitänyt hiilitulleja esillä oleellisena osana Green Deal -politiikan toteuttamista.

- MTK näkee, ettei tietopohja anna mahdollisuutta tässä vaiheessa määrittää tuotteiden ilmastovaikutusta, koskien maataloustuotteita (www.mtk.fi/ilmastotiekartta) ja monia muita sektoreita.
- Tehokkaampaa voisi olla pidättäytyminen metsäkadon alueelliseen tarkasteluun.
- Hiilitullien ja polkumyyntitullien kohdistaminen samoihin tuotteisiin luo lisää epävarmuutta WTO-kelpoisuudelle ja heikentää EU-maatalouden kilpailukykyä nostamalla EU-viljelijöiden tuotantokustannuksia.

Helsingissä syyskuun 23. päivänä 2021

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.

Liisa Pietola
Ympäristöjohtaja